

פניני הפרשה

* יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים *

© נייד: 052-7654216 © כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. © דוא"ל: 7654216@gmail.com

כח הדמיון

ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאשה עמה ויאכל - שואל האור החיים הקדוש כיצד "ראתה" האשה שהעץ טוב למאכל בלי לטעום את פריו, הרי ישנם דברים הנראים יפים מאד ובתוכם מרים כלענה? ועוד בתחילה ראתה שטוב העץ למאכל ואח"כ תאוה הוא לעינים, והרי הסדר הפוך, בעקבות ראיית המאכל, מתעוררת תאוה לאוכלו? ועוד יש להבין, מנין ידעה שהעץ נחמד "להשכיל", הרי עדיין לא לקחה את פריו כלל ועיקר, ואיך תדע על כח השכל שיש בעץ?

רש"י מיישב את הענין בלשון קצרה: "ותרא האשה", ראתה דבריו של הנחש והנאו לה והאמינתו. ע"כ. הנחש הראה לה את הדבר נאה יותר ממה שהוא במציאות האמיתית, כי ליצר הרע יש "כח דמיון" עצום. הוא יכול להראות אפילו טעם של מאכל, ומי שאינו יודע מהו דמיון, נכשל וחושב שהוא דבר אמת. באגרת המוסר של רבי ישראל סלנטר מבואר שכל עבודת האדם בעולם הזה הוא להינצל מהדמיון וללכת בדרך השכל. בזה מבאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל את דברי הגמרא סוכה (נ"ב ע"א): לעתיד לבוא מביא הקב"ה ליצה"ר ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין והללו בוכין. מה השינוי הקיצוני הזה? אלא היצר בעצמו הוא דמיון וכלום, אבל לצדיקים שהגיעו למדרגות גבוהות, מדמה להם את עצמו כמו הר, ולרשעים לפי הגובה הרוחני שלהם, הם היו צריכים להתגבר על כחוט השערה.

*

רבנו האלשיך הקדוש, יושב היה בראש בית הדין בצפת, והנה הגיע פעם לפניו לדין אדם אלים שהטיל את חיתתו על כל סביבתו. רבי משה אלשיך דן את הדין בכובד ראש, לא הניד עפעף למשמע הרתעותיו של אותו גברא אלמא, ופסק את הדין בסכינא חריפא ללא פחד ומורא. התפללו שאר הדיינים שישבו לצידו הכיצד מסוגל הוא לעמוד בזה?! הבחין האלשיך בפליאתם, והשיב להם בתמיהה: "ממי עלי לפחד יותר, מהקב"ה או מבשר ודם?! הלא רואה אני את השכינה הקדושה נצבת בבית הדין!... נמצא שהאלשיך רתם את כח מחשבתו ודמיונו לעבודת הבורא, וזוהי עבודתו!

מיעוט שחוק

כאשר ביקר פעם מרן רבנו הגדול רבי מאיר מאזוז זצ"ל אצל הגאון רבי כדיר צבאן זצ"ל, כיבדו רבי כדיר במשקה ברנדי 777, ושאל אותו: איפה נזכר המספר הזה בתנ"ך? ענה לו מרן מיד: "ויהי כל ימי למך שבע ושבעים שנה ושבע מאות שנה וימת" (בראשית ה, לא). והטעים בהלצה שאביו מתושלח חי תשע מאות ששים ותשע שנים והוא חי מאתים שנה פחות, כנראה בגלל שהיה שותה הרבה ברנדי...

עצה טובה

ל'תקועים' בשידוכים, תתחילו לחשוב למה המוצע כן מתאים ולא למה הוא לא מתאים. (ר' אברהם יעקב זובין הי"ו).

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"ידוע הדבר ומפורסם הענין כי כשם שיש חולאים לגוף, כמו כן יש חולאים לנשמה. חולאי הגוף הם ידועים וחולאי הנשמה הם העוונות והחטאים שגורמים לכלוכים וחולאים בנפש האדם, והרפואה שלהם שיחזור בתשובה ויזהר מן הדברים שגרמו לו החולי, דהיינו החטאים והעוונות."

("מגיד חדשות" ח"י עמ' תל"ח)

ותוצא הארץ דשא וגו' ועץ עושה פרי וגו' ויאמר אלקים יהי מאורות ברקיע השמים וגו' והיו לאותות ולמועדים ולימים ולשנים והיו למאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ" (א', י"ט-ט"ו)

מובא בסוכה (דף כ"ט ע"א): על ארבעה דברים מאורות לוקין וכו' ועל קציצת אילנות טובים. ע"ש. וזהו שרמז כאן "ועץ עושה פרי", היינו שהארץ הוציאה אילנות טובים ליהנות בהם בני אדם, ועי"ז אמר אלקים "יהי מאורות ברקיע השמים וגו' להאיר על הארץ", היינו שהמאורות יאירו לעולם ולא ילקו כלל. ומכלל הן אתה שומע לאו, שאם יקצצו את האילנות הטובים, אז ילקו המאורות ולא יאירו לעולם. (הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

אי אפשר לשני מלכים

לא יָנוּחַ שֶׁבֶט הָרִשֵּׁעַ עַל גִּוְרַל הַצַּדִּיקִים' (תהלים קכה, ג). תיבת **שֶׁבֶט** עולה אף היא בגימטריא 311. אשת מדנים המבקשת לתפוס את מנהיגות הבעל נמשלה ל"שבט הרשע", ועל כך מבטיח הכתוב כי דבר כזה לא ינוח על גורל הצדיקים, "למען לא ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם", כלומר שמעיקרא הקב"ה דואג שהצדיקים לא יפלו ח"ו ברשת של עוולה.

ובדרך זו פירש גם את טענת אדם הראשון: **"האשה** אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל" (בראשית ג, יב). חוה ראתה עצמה שוות ערך לגמרי לאדם מתוך שהיתה עצם מעצמיו ובשר מבשרו (וכל שכן לפי מי שאומר "שני פרצופין היו" (ברכות ס"א ע"א), דהיינו שהיתה פרצוף שלם כמו אדם הראשון ממש). וזהו **"הָאִשָּׁה"** (בגימטריא 311) **"אִשָּׁה נְתַתָּה עִמָּדִי"** - שראתה עצמה בשוויון מוחלט עמו, "היא נְתַתָּה לִי מִן הָעֵץ", כפירוש בעל הטורים שם שהכתה אותו בעץ עד שאכל מעץ הדעת. ואם תימצי לומר, הכתה אותו **בשבט**, שכן 311 בגימטריא שבט כנ"ל.

ומעניין לציין למרן החיד"א בספרו "פני דוד" (בראשית כא, יב) שמביא בשם הרמ"ע מפאנו זצ"ל שמתוך שהיו אברהם ושרה שניהם במדרגת מלכים והשתוות מוחלטת, לא יכלו להביא ילדים לעולם. מה עשה הקב"ה? **"וְהָיָה פֶקֶד אֶת שָׂרָה"** - לשון "פקידה" המורה על חיסרון ומיעוט (כמו "ולא נפקד ממנו איש"). הקב"ה חיסר מעט ממדרגת השתוותה המוחלטת לאברהם, ומתוך אותה הכנעה והתמעטות זכתה ל"ויעש ה' לשרה כאשר דיבר", והביאה לעולם את יצחק.

שני פסוקים בספר משלי ובספר קהלת נראים כסותרים זה את זה מן הקצה אל הקצה. בספר משלי אומר שלמה המלך: **"מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב וַיִּפְקֶר רָצוֹן מֶה"** (משלי יח, כב), ואילו בספר קהלת אומר אותו שלמה המלך: **"וּמוֹצָא אָנִי מֵר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה"** (קהלת ז, כו). כיצד ייתכן ליישב פער כה קיצוני בין "מצא טוב" לבין "מר ממות"?

רבנו **מהרש"א** (יבמות ס"ג ע"א) מיישב פער זה בדרך נפלאה: תיבת **איש** עולה בגימטריא 311 ואילו תיבת **אשה** עולה 306. רמז יש כאן להנהגת הבית ולסדר הנכון בהובלתו על ידי האיש, וכפי שפסק הרמב"ם (הלכות אישות פרק ט"ו הלכה כ') שהאיש חייב לאהוב את אשתו כגופו ולכבדה יותר מגופו, והיא חייבת לכבד את בעלה **ויהיה בעיניה כמו שר או מלך**, ובכך זיווגם עולה יפה ומשובח.

וזהו שרמז שלמה המלך: **"מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב"** - כאשר מצא **אשה** בגימטריא 306, הקטנה מגימטריא **איש** (311), ומכבדת את מעמדו בראשות הבית - הרי זה "מצא טוב". אך כאשר **"וּמוֹצָא אָנִי מֵר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה"**, דהיינו **"הָאִשָּׁה"** בה"א הידיעה, העולה בגימטריא 311 בדיוק כמניין "איש". **כשנוצרת התמודדות על הנהגת הבית מתוך תפיסה של שוויון מוחלט בסמכות, המצב הופך ל"מר ממות"**, שהרי אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד.

על פי יסוד זה מבאר מרן ראש הישיבה רבנו הגדול **רבי מאיר מאזוז** זצ"ל בספרו "קובץ מאמרים" (ח"ג עמ' שכ"א) את מאמר חז"ל בסוטה (דף ב' ע"א): "אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו, שנאמר 'כִּי

צמאון שאינו יודע רויה

כיוצא בו: חכם גדול שבצעירותו למד בישיבת "פורת יוסף" סח לרבנו שפעם הגיע אליהם לישיבה הגאון ר' משה אביגדור עמיאל ז"ל רבה של תל אביב, ונתן שיעור נפלא בסוגיא אחת במשך שעה וחצי, וראש הישיבה הגאון רבי עזרא עטיה זצ"ל הקשיב קשב רב. לאחר השיעור פנה הגאון לראש הישיבה והתעניין: "מה דעת כבודו על הפלפול שלי?". אמר לו: "הכל טוב ויפה, שפתיים יישק, אבל... יש דיבור רש"י אחד במסכת שבועות הסותר את כל פלפולו". "לא יתכן!" ענה הגרמ"א עמיאל, ועמד והרצה כל הסוגיא במסכת שבועות בעל פה. אמר לו הגר"ע עטיה: "הכל טוב ויפה, אבל כבודו שכח מלה אחת בפירוש רש"י שם". ואכן הביאו מסכת שבועות, והראה לו הגר"ע עטיה שם מלה אחת שסתרה את כל הפלפול... כשסיים אותו חכם את סיפורו, מיד שאלו רבנו: "ובאיזה דיבור רש"י מדובר?". וכשנוכח שאותו חכם אינו זוכר - הצטער מאוד, ואמר בלבו: "כמה חבל, לו הייתי שם, הייתי רושם את הדברים למזכרת עולם..."

עוד מספר הגר"א עידאן: "בשנת תשס"א אמרתי למרן רבנו זצ"ל איזה חידוש נאה, ומרן הראה לי פנים שמחות ואמר לי לפרסם זאת בירחון 'אור תורה'. במאמר זה הזכרתי משהו ממרן ולכן העורך (הרה"ג רבי ישראל כהן נר"ו) שלח את מאמרי למרן קודם ההדפסה. והנה, יום אחד אני מקבל טלפון ועל הקו - מרן בכבודו ובעצמו. לא ידעתי את נפשי. אמר לי הרב: 'במאמך הזכרת את חידושי בנא"ר, מי זה?'. השבתי שזהו הגאון בן אריה. אמר לי: 'שיהיו בריאים האשכנזים, נו"ן סופית עושים אותה כנו"ן רגילה...'. בתשוקתו לדעת הכל (ושמאמר שעובר תחת ידו יהיה נקי משגיאות), הטריח עצמו להתקשר לנער צעיר במנין ובחכמה, אין זה כי אם אהבת תורה מופלגת".

כאותו דג, שעל אף שהוא מצוי תמיד בתוך מים רבים - צמא הוא לכל טיפת מי גשמים הנופלת מן השמים; כך רבנו, למרות שכל כולו היה שקוע בים התורה, עדיין היה צמא לכל פיסת תורה - בצימאון עצום ובתשוקה נוראה שמעולם לא ידעה שבעה.

מספר הגאון רבי אלעד עידאן שליט"א (עורך עלון "בית נאמן" ומשגיח בישיבת "לבנימין אמר"): "באחד השיעורים שיבח מרן רבנו זצ"ל את הגאון רבי דוד צבי הופמן זצ"ל מחבר שו"ת "מלמד להועיל". אחרי השיעור התקשר אלי נכדו (או נינו) של הרב הופמן, וסיפר לי מעשה נפלא (המובא בספר "שרי המאה"): פעם היה ויכוח בין חכמי עירו של זקנו ע"ה על איזו מלה תמוהה בפירוש רבי עובדיה מברטנורא - זה פירש כך וזה פירש כך זה בא בפלפולו וזה בא בחריפותו, עד שנכנס הגאון הרב הופמן והעיר בפשטות שיש טעות דפוס קטנה בדברי הברטנורא והכל יבוא על מקומו בשלום. אך לא שמעו לדברו ולא הבו לעצתו ויחמדו בפלפולם ויחפצו בחריפותם וימאסו ביושר עיונו וביושר הגהתו. ואף הוא השיב כנגדם שאחר ימי חלדם והסתלקותם לבית עולמם - לא יצא לקבל פניהם רבנו עובדיה ברטנורא ולא יורש העצר, אלא הבחור הזעזער, הוא המדפיס, ויצץ ציץ ויפרח מקלו שכן קיימו את דברו אשר בטעות סופר יסודו... אותו נכד ביקש שאספר זאת למרן זצ"ל ובודאי ישמח בזה. וכשספרתי לרב, תיכף ומיד שאלני בסקרנות: 'היכן דברי הברטנורא המדוברים?', שכן רצה לעיין בהם מתשוקתו לדעת ולעיין בכל מלה של תורה, אך לא היה בידי תשובה. הרב לא ויתר ובקשני שאשאל את המספר היכן הדברים. אמרתי לו שמסתמא לא יודעים, אך מרוב תאוותו לתורה ודעת אמר לי: 'ומה נפסיד, אם נתקשר אולי יידע...'. התקשרתי ולצערי כמצופה לא ידעו במה מדובר..."

הוא - היה אומר • ביאור אמדות והנהגות חז"ל על ידי הכרת אישיותם ואורח חייהם

רבי עקיבא - היה עני מרוד בתחילת דרכו

ידועים דברי רבי עקיבא: "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות" (פסחים קי"ב ע"א). ובתוספות ביצה (ט"ו סע"ב) ביארו שמדובר כשאין לו לפרוע. ואפשר שבגלל עניותו המרודה של רבי עקיבא בתחילת דרכו, היתה הוראה זו אצלו בגדר הלכה למעשה.

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה

מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז זצוק"ל

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: מה דין אמבטיא שאין שם בית הכסא אבל פעמים ילדים קטנים נפנים שם לקטנים?

תשובה: נראה שאין דינה כבית הכסא כלל, וגרע אפילו מבית הכסא עראי שיכול להשתין שם כשתפלין בראשו (כמבואר בר"ס מ"ג), דכאן הוי בית הכסא עראי לקטנים בלבד. והגע עצמך תינוק המשתין בחדר, דודאי לא נחשב החדר בית הכסא, וכל שכן שאין משתמשים בזה לצרכים גדולים רק למי רגלים, דמן התורה אין איסור אלא כנגד הקילוח בלבד (ועיין בכה"ח סימן פ"ג סק"ב). ולכן דינה כאמבטיא רגילה ומותר ליטול שם ידיו ולברך בחוץ כדין מרחץ האמצעי.

שאלה: האם מותר ליטול מים אחרונים בכיור שיש בו כלים?

תשובה: מותר, ובתנאי שיזכרו להדיח אותם יפה. אבל אם הכלים שטופים ונקיים שעלו מן הרחצה ועודם בכיור, יש להוציא אותם החוצה ואח"כ ליטול מים אחרונים.

שאלה: האם קטן שלא הגיע לבר-מצוה יכול לשמש כקורא בתורה?

תשובה: דעת רוב גדולי האחרונים לאסור, וכן הסכים אמה"ג זצ"ל. רק בשעת הדחק ממש שיתבטלו מקריאת התורה יש מקילים. והארכתי בזה קצת באו"ת סוף שנה י"ב [אב אלול תש"מ סי' ק']. ואכמ"ל.

שאלה: האם מותר לאפות עוגה חלבית בתנור שצלו בו לפני כן בשר?

תשובה: הגאון יביע אומר (ח"ה יו"ד סי' ז') התיר בשלשה תנאים: שיאפה במגש אחר (בתבנית אחרת) המיועד למאכלי חלב, ואחרי מעת לעת מצלית הבשר, ושיסיק את התנור לפני האפייה כשליש שעה או יותר, באופן שאם נשארה איזו זיעה נשרפת כליל ע"י ההיסק. עש"ב.

שאלה: מי שיש בבעלותו חברה בחוץ לארץ שמועסקים בה גויים שנותנים שירות טלפוני לגויים בכל השבוע כולל שבת, ומקבלים שכרם על פי השירות שנותנים ולא במשכורת קבועה, האם הדבר מותר (מדובר שלא ידוע שהחברה שייכת ליהודי)?

תשובה: נראה שמותר. עיין בש"ע סי' רמ"ד ס"ו ובמשנ"ב שם ס"ק ל"ב גבי מלח.

שאלה: בנצרת (העיר הערבית) בנו גויים קניון עם שותפים יהודים, ורוב הקונים והעובדים ערביים. אחת החנויות בקניון בבעלות יהודי ששואל האם יש אפשרות שחנותו תהיה פתוחה בשבת ע"י ערביים?

תשובה: אפשר, בתנאי שאין ידוע שהחנות של יהודי רק בשם לועזי (שם חברה), ושכר השבת יהיה לעובדים הערבים (אחר ניכוי הקרן).

נר ה' נשמת אדם

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימיה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט
להצלחת פסח יוסף בן מלכה חי"ו
לישועה והצלחת סלמן בן פרחיה חי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מנחם ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ מרת עליזה חורי ע"ה
לישועת והצלחת דוד בן נעמי חי"ו

